

# Teraźniejszość przywołana historią

Niesieni falą patriotycznych uniesień wywołanych zbliżającymi się okrągłymi rocznicami, postanowiliśmy wprowadzić ten klimat również do Kuriera. Niniejszym rozpoczynamy cykl artykułów poświęconych 20-leciu przemian redagowanych wraz z naszymi czytelnikami.

## Rocznice, rocznice, rocznice...

Rok 2009 to dla nas Polaków, a także mieszkańców Europy jest czasem swoistego „wysypu” ważnych rocznic historycznych, wręcz prawdziwym festiwalem pamięci.

Celebруем 20 rocznicę transformacji ustrojowej w Polsce („Okrągły Stół” i wybory parlamentarne – 4 czerwca 1989 r., utworzenie pierwszego niekomunistycznego rządu Tadeusza Mazowieckiego i inne), a 1 września będziemy przywoływać pamięć o bohaterskich obrońcach Ojczyzny, zaatakowanej przed 70 laty przez hitlerowskie Niemcy. W tym samym miesiącu odwołamy się do wydarzeń związanych z wkroczeniem wojsk radzieckich do Rzeczypospolitej – 17 września 1939 roku. 1 sierpnia będziemy mieli okazję do uczczenia 65 rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego.

Rok bieżący to także niepowtarzalna okazja do zaakcentowania historyczności naszego „powrotu” do rodziny europejskiej: 10 rocznica przyjęcia naszego kraju do Paktu Północnoatlantyckiego i 5 rocznica wstąpienia do Unii Europejskiej. Nie ulega wątpliwości, że tzw. treści europejskie mają szerszy wymiar i odnoszą się przede wszystkim do takich dat jak: 4 kwietnia – 60 rocznica powstania NATO, 5 maja – 60 rocznica powołania Rady Europy, a 20 kwietnia utworzenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.

Z powyższego katalogu wydarzeń rocznicowych wyraźnie widać, że obchodów 20-lecia przemian systemowych w Polsce nie można wyizolować od kontekstu ogólnoeuropejskiego – nasz wolnościowy zryw pociągnął za sobą falę, której zwieńczeniem było obalenie muru berlińskiego i zakończenie podziału kontynentu.

Rocznice stanowią również specyficzne narzędzie, za pomocą którego narody kreują swój wizerunek zewnętrzny, a przede wszystkim kulturywują narodową pamięć. Jubileusze, jako cykliczne upamiętnienie przeszłości, stanowią swoiste „trzy w jednym” - świętowanie historii jest wzbogacaniem terażniejszości, a także odwołaniem się do przeszłości, w imię przyszłości. Mogą one inscenizować dziejową kontynuację, bo przecież każda wspólnota potrzebuje odwołania się do swojej historii.

Od dłuższego już czasu historycy (do których zalicza się piszący te słowa), w sposób zdecydowany wyrażają przekonanie, że Polacy słabo znają swoją historię. Oczywiście, przyczyn tego stanu rzeczy jest wiele, a niniejszy tekst nie jest okazją do analizowania tej ogólnospołecznej przypadłości. Nasze odwołanie się do przeszłości ma, jak to zostało powyżej zaakcentowane, przede wszystkim charakter jubileuszowo-rocznicowy.

Ale nawet taka okazjonalna formuła pozwala na przywracanie zbiorowej pamięci o tym, co było, a przede wszystkim wykształcić poczucie przynależności do narodu i państwa. Nasza bogata historia jest także okazją do umacniania pozycji Polski w Europie.

## Jaka jest nasza pamięć historyczna? Czy Polacy znają swoją historię?

Odwoływanie się do przeszłości, szczególnie tej nam czasowo bliższej, jak choćby związanej z czasami PRL-u, czy też już wielokrotnie przywołwanego 20-lecia przemian ustrojowych, przebiega na trzech, bardzo często, nie oddziałujących na siebie obszarach poznawczych.

Pierwszym z nich jest tzw. pamięć historyczna. Dla większości ludzi nośnikiem pamięci o przeszłości są: pamięć indywidualna, tradycje rodzinne, tradycje grupowe, przede wszystkim narodowe. Mogą nimi być również dzienniki i pamiętniki spisywane przez ludzi, na kanwie ważnych wydarzeń. W takim rozumieniu historii, przeszłość odzwierciedla się w każdym przedmiocie i zjawisku, trwającym do dzisiaj. W konsekwencji nośnikiem pamięci o przeszłości jest dosłownie wszystko.

Historyk wie, że o kształcie nauki o przeszłości decyduje historyczna wiedza źródłowa i pozaźródłowa. Pierwsza, to informacje o procesie dziejowym, zawarta w źródłach historycznych. Wiedza pozaźródłowa, to wiedza o przeszłości, uzyskana z przekazywanej tradycji, doświadczeń własnych i cudzych, obserwacji świata i oczywiście opracowań historycznych. Wiedzą źródłową posługują się przede wszystkim historycy, zaś wiedza pozaźródłowa dostępna jest dla wszystkich, jako potoczna wiedza historyczna. Poznawanie faktów historycznych, dostrzeganie związków między nimi, formułowanie wniosków i ocen, pozwala niehistorykom na kształtowanie swojej świadomości historycznej, jako wiedzy i wyobrażenie o przeszłości własnego narodu i kraju, na tle historii powszechnej.

Ostatnim sposobem odczytywania, a przede wszystkim interpretowania przeszłości, to polityka historyczna. Wyraża się ona przede wszystkim swoistą refleksją nad historią, jej oceną, interpretacją. Stąd znane nam „upolitycznienie” historii, na własny, partykularny użytek, zawłaszczanie pamięci o przeszłości, a przede wszystkim czerpanie z niej treści, które mają zastosowanie do bieżących spraw czy wręcz konfliktów. Tak rozumiana pamięć historyczna jest próbą, nie zawsze oczywiście skuteczną, narzucenia określonego zestawu wartości, pod których kątem ocenia się i dokonuje eliminacji bądź aprobaty wydarzeń z przeszłości. Polega to, jak to już stwierdziłem, na wykreowaniu wybiórczej pamięci, według pewnej, z góry założonej tezy. Również każda wspólnota posiada swoją, wprost czy pośrednio wyrażoną, politykę historyczną, polegającą na często bardzo emocjonalnym utrwalaniu doświadczeń, ważnych z punktu widzenia zbiorowej tożsamości. Są one mocno powiązane z wartościami, jakimi kieruje się społeczeństwo, co nie wyklucza przyjęcia fałszywego obrazu przeszłości i wyobrażenia o terażniejszości. Przeszłość jest oczywiście ważne dla wspólnoty, jaką jest społeczność miasta i gminy Gryfów Śląski. Uświadamiali nam to ostatnio nasi czytelnicy.

W licznych telefonach i e-mailach adresowanych do redakcji „Kuriera Gryfowskiego”, czytelnicy wyrzucali nam, w sposób często emocjonalny, że na łamach lokalnej gazety nie było do tej pory wyrazistszych akcentów nawiązujących do ostatniego dwudziestolecia (oczywiście przez pryzmat lokalnego środowiska) i innych ważnych rocznic historycznych. Uspokajamy wszystkich zainteresowanych, że „Kurier Gryfowski” wspólnie z innymi podmiotami działającymi na terenie naszej gminy, będzie inicjować i realizować wiele przedsięwzięć odwołujących się do lokalnej – najnowszej historii.

Na łamach naszej gazety opublikujemy między innymi rozmowy z ludźmi stojącymi w 1989 roku po dwóch stronach „barykady politycznej”.

Będziemy przedstawiać „obrazki historyczne” z dziejów naszego samorządu. Ciekawe mogą być przemyslenia i refleksje jedyne (!) mieszkańca miasta i gminy, urodzonego 4 czerwca 1989 roku (data wyborów czerwcowych).

Wspólnie ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Rozwoju Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Jana Pawła II w Gryfowie Śląskim - „Homo-Viator” przygotowujemy i opracujemy ankietę, które kierować będziemy do mieszkańców gminy Gryfów Śląski, dotyczące „pamięci historycznej”.

## Patriotyczna feta z Kurierem

Swoistą inauguracją naszego cyklu upamiętniającego lokalne, historyczne rocznice, będzie wspólne przedsięwzięcie, zorganizowane w dniu 6 czerwca 2009 r. na gryfowskim rynku przez „Kurier Gryfowski”, Bibliotekę Publiczną, Stowarzyszenie „AWANTURA” i Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Jana Pawła II w Gryfowie Śląskim i Grupę Teatralną „Patrius”. Kontynuacją tego projektu będzie grudniowa wystawa obrazująca ostatnie dwie gryfowskie dekady. Z tej okazji apelujemy do naszych czytelników, a także wszystkich gryfowian, przede wszystkim tych, którzy brali aktywny udział w życiu społeczno-politycznym gminy, do przekazywania, udostępniania swoich cennych pamiętek – fotografii, dokumentów, plakatów, a może pamiętników, czy też wspomnień.

Redakcja „Kuriera Gryfowskiego” zaprasza wszystkich do zamieszczania na naszych łamach refleksji o przeszłości, a także do przedstawiania swoich sugestii i uwag, co do sposobu uczczenia najnowszych rocznic historycznych na terenie naszej Gminy.

**Mieczysław Gnach**

## PILNIE POTRZEBNA!

Pomoc dla samotnej matki w ciężkiej sytuacji materialnej. Potrzebne łóżeczko, pieluchy, ubranka dla noworodka, kosmetyki do pielęgnacji noworodka, pralka.

INFORMACJA: (075) 78-11-348